

building, the male must have left the female A at a very early stage. Female A probably started the incubation without or with very little feeding from the male, but unfortunately I have no observations from these days.

This first case of polygyny in the Red-backed Shrike was the result of two females breeding simultaneously in the territory of one male. Another male was never seen there. With half the number of nestlings dying in the first nest, the prospects for a future spread of this habit seems very small. Besides the three days with moderate rainfall mentioned above, the weather in June 2000 was quite favourable for shrike nesting. With a more traditional kind of weather in this month and area, including several more days of rain, attempts of polygyny would have still less possibilities of success in both of two nests.

References

- Cramp, S. (ed.) 1993. *The Birds of the Western Palearctic*. Vol. 7. Oxford University Press, Oxford.
- Lefranc, N. & Worfolk, T. 1997. *Shrikes. A guide to the Shrikes of the World*. Pica Press, Sussex.
- Møller, A. P. 1986. Mating systems among European passerines: a review. *Ibis* 128:234–250.
- Olsson, V. 1995a. The Red-backed Shrike *Lanius collurio* in southeastern Sweden: Habitat and territory. *Ornis Svecica* 5:31–41.
- Olsson, V. 1995b. The Red-backed Shrike *Lanius collurio* in southeastern Sweden: Breeding biology. *Ornis Svecica* 5:101–109.

Sammanfattning

Polygyni hos törnskatan Lanius collurio

Törnskatan anges överallt i litteraturen som utpräglat monogam, och något undantag från den regeln har hittills ej konstaterats i något land. Som ett sannolikt mycket ovanligt undantag från regeln kunde jag dock påvisa ett sådant fall i juni år 2000 vid Lilla Mar i Gryt, Östergötland. I ett så gott som årligen besatt revir sågs där den 15 juni en hane med två honor. Senare besök på platsen den 27 juni visade att en av honorna då hade ca nio dagar gamla ungar i boet i buskar på en dikeskant (A) samtidigt som den andra honan låg på fyra ägg ca fyrtio meter bort (B) i ett liknande slånbarssnår utmed samma dike (Figur 1). I boet A visade sig honan ligga på två levande ungar som i sin tur låg ovanpå två andra döda, kalla kullsyskon. Av de fyra äggen i boet B blev det senare fyra flygfärdiga ungar. Skillnaden i tidpunkten för äggläggningens början i de två bona bör ha varit cirka tio dagar.

Hanen hos törnskatan är alltid starkt delaktig redan från början i häckningsaktiviteterna, alltså även i bobygget. Han sköter sedan också en helt övervägande del av näringsanskaffningen, så gott som allt till den ruvande honan och en stor del sedan till både henne och ungarna under deras nästid. Vid mitt besök vid reviret den 27 juni sågs hanen enbart engagerad vid boet B, och honan vid boet A var helt ensam i sina försök att klara värden av sina två ungar ännu vid liv.

Allt talar för att honan i boet A mycket snart efter äggläggningen av hanen blivit lämnad att själv skaffa sig föda och att samtidigt försöka hålla ägg och ungar varma. Att detta inte lyckades henne särskilt väl framgår ju av resultatet med två levande och två döda ungar i boet. Resultatet kan ju också sägas förklara varför polygynin aldrig kommit att få någon betydelse hos en art som törnskatan där hanens insatser är så betydelsefulla.

Viking Olsson, Stigarvägen 1, 611 65 Nyköping.

<https://doi.org/10.34080/os.v11.22866>

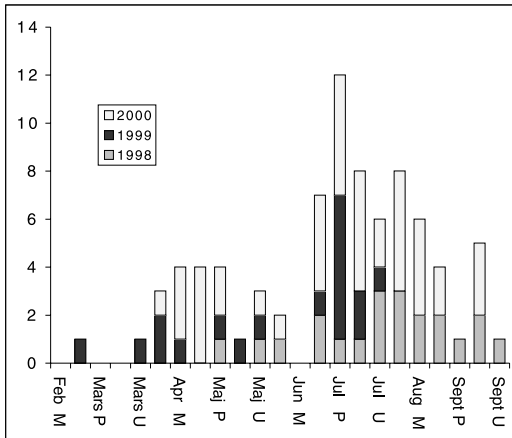
Vilka ringduvekullar *Columba palumbus* genererar ungar?

KENNETH BENGTSSON

Kan statistik över omhändertagna, nedfallna eller bolösa, ringduveungar visa något om ringduvans häckningsframgång relaterat till årstid? Kan denna statistik visa på kråkfåglars predation under viss tid, och kan den möjligen ge information om frösättning av exempelvis bokollon?

Förklaring

”Fågelskydd Spillepeng” bedriver bland annat rehabilitering av skadade och illafarna fåglar. Denna verksamhet genererar ofelbart kontakt med diverse omhändertagna fågelungar, och bland dessa är ringduveungar talrika. Nedanstående resonemang grundar sig på anteckningar över samtliga inkomna ringduveungar ur totalt 81 kullar under åren 1998–2000, och avsikten är att visa vilka äggkullar som genererar stora ungar. Ungarna har åldersbestämts vid omhändertagandet och utifrån detta har datum för äggläggning (ruvning 17 dygn; Cramp 1985) räknats fram. Majoriten av ungarna inkommer vid 2–3 veckors ålder och åldersbestämningen påstår jag är korrekt. Tidpunkt för äggläggning för de 81 kullarna under de tre åren framgår av Figur 1.

Figur 1. Beräknad tid för äggläggning för de stora ungar som ramlat ner från bona och lämnats in till räddningscentralen åren 1998–2000. P = första, M = andra, U = tredje dekaderna i respektive månad.

Calculated time for egg-laying for the young that had fallen down from the nests and had been delivered to the rescue centre in 1998–2000. P = first, M = second, U = third ten days period of each month.

Materialet visar förhållandet i tätort i sydvästra Skåne. Merparten av kullarna kommer från Malmö med kringliggande orter såsom Arlööv, Oxie och Tygelsjö samt enstaka från Lund, Skurup och Ystad. Inga landbygdsringduvor ingår i materialet.

Ungarna har olika bakgrund. Somliga har blivit bolösa i samband med trädfällning, andra har fallit eller blåst ner, somliga har attackerats av fiender. Jag antar att allmänheten är lika benägen att slå larm om övergivna duvungar under hela häckningssäsongen och att ingen period är gynnad eller missgynnad. Jag antar också att ojämn födotillgång under säsongen inte innebär någon felkälla eftersom majoriteten av ungar var i god kondition vid omhändertagandet oavsett om det var vår, sommar eller sen höst. Jakttrycket mot arten under hösten skulle däremot kunna generera övergivna ungar och därmed ett oproportionerligt högt antal ungar under september. Dock tror jag att denna möjliga felkälla är försumbar och påstår därför att materialet visar ett representativt tvärsnitt över ringduvans häckningsframgång.

Resultat

Över de tre åren 1998–2000 konstaterade jag en spridning i tid för äggläggning från 21 februari (1999) till 28 september (1998). 1998 var kullarna sena och materialets första äggkull lades 4 maj. Srens tidigaste kull lades 1999 liksom den näst tidi-

gaste. För övrigt visar materialet att äggläggning i större skala påbörjades i början av april. Sena kullar noterades under både 1998 och 2000, medan 1999 års senaste kull lades 24 juli. Intressant härvidlag är att både 1998 och 2000 var synnerligen goda bokollonår, medan det 1999 knappt fanns några bokollon alls. Styr ringduvan längden på sin häckningssäsong efter förväntad tillgång på frön?

Infallet till denna lilla studie var emellertid att leta efter samband mellan kråkfåglares predation på ägg och små ungar och ringduvans häckningsframgång. Skata och kråka har ungar i bona huvudsakligen under maj och första hälften av juni. Dessa fåglars predation mot bland annat ringduvekullar är väl känd, och den kan antas vara som högst under maj och juni. Därmed skulle dessa ägg- och boungerövande kullar inte generera så många stora ungar att omhändertaga. Resultatet blev entydigt. Det märktes en liten topp av lyckade äggkullar lagda fram till början av maj (17 av totalt 81). Därefter var det ont om lyckade kullar fram till tredje dekaderna i juni (totalt 6 kullar). Det påvisades t.ex. inte en enda lyckad äggkull lagd mellan 2–23 juni! Således påvisades få lyckade ungvullar av ringduva mitt under skatornas och kråkornas boungetid! Majoriteten av ringduvans lyckade ungvullar genererades av ägg lagda från och med tredje dekaderna i juni.

Diskussion

Ringduvan är en välstuderad art som det finns en hel del publicerat om. Det berättas t.ex. i Cramp (1985) att häckningsresultatet för engelska ringduvor är bäst i augusti eftersom det då finns rikligt med föda på odlade fält. Likaså nämns att predation av ägg varierar under säsongen beroende på predatorernas aktivitet, att predationstryck och stor redestäthet sammanfaller och att svält är ett större hot än predation under maj till början av augusti. Undersökningar i Polen visade på stora variationer i tid för predationstrycket, beroende på lokala omständigheter (Tomialojc 1979). Dock sägs som generell regel att "när kråkor är närvarande är förlusterna störst under tidig vår för att sedan minska".

Min studie är liten samt baseras på ett okonventionellt material och detta tillsammans innebär givetvis att resultatet inte på något vis är statistiskt säkert. Jag är emellertid inte överraskad av den bild materialet antyder, och bilden förstärks dessutom av observationer i fält. Det ses nämligen inte överdrivet många flygga ringduveungar i stadsmiljö före högsommar.

Jag menar alltså att en stor del av ringduvornas

första kullar försörjer bl.a. den täta skatpopulationen i tätort i vår region, men också att ringduvan framgångsrikt kompenserar dessa förluster genom goda kullar senare på säsongen. Att kråkfåglar rövar ägg och ungar av ringduva är väl känt och lika självklart har jag alltid hävdad att duvornas tidiga kullar är "avsedda" som "skatmat" medan de sena kullarna genererar ungar. Om jag justerar mitt hävdande till att ringduvornas maj- och junikullar är avsedda som "skatmat" finner jag att min lilla studie stödjer detta.

Detta är meddelande nr. 4 från Fågelskydd Spillepeng.

Referenser

- Cramp, S. (ed.) 1985. *The birds of the Western Palearctic*. Vol. IV.
 Tomialojc, L. 1979. The impact of predation on urban and rural woodpigeon populations. *Polish Ecological Studies* 5: 141–220.

Summary

Which Wood Pigeon Columba palumbus clutches generate young?

I used statistics about the number of Wood Pigeon young that had been delivered to a bird rescue centre to see whether these numbers could tell anything about breeding success and predation by corvids in different months. The material consists of young that had fallen and been taken care of from 81 nests during 1998–2000, all of them in urban habitats in south-western Scania. The young were aged and the date of egg laying was calculated (incubation time 17 days). Figure 1 shows the distribution of laying dates. The earliest date was calculated to have been 21 February (1999) and the latest one 18 September (1998).

Corvid predation is known to be high and can be assumed to be highest in May and June when Crows and Magpies rear their own young. In these months one would expect the number of pigeon young delivered to the rescue centre to be low. The result I found was also exactly this. There is a small peak of successful pigeon broods (17 of 81) with egg laying until early May. Then there are few successful broods with egg laying until the third third of June (6 broods). Not a single successful brood was found with the eggs laid on 2–23 June. The majority of successful broods are those with egg-laying in late June and later on.

The amount of data in this study is small and it is

collected in a somewhat unconventional way. Hence the result is not very certain from a statistical point of view. Nonetheless, I am not surprised of the picture I got. It is supported by several other studies, and also by my own field observations that indicate that few fledged pigeon young are observed during the period when the corvids feed their young. Thus, a large part of the pigeon young from the early broods are consumed by the dense corvid (mainly Magpie) population in the urban habitats in our region. However, censuses of the Wood Pigeon population show that the species compensates for the loss by producing a sufficient number of successful broods late in the season.

Kenneth Bengtsson, Grönvägen 5B, S-232 32 Arlöv, Sweden

Genmäle till Jensens kommentar rörande observationen av en extremt stor grågåskull vid Angarnsjöängen

SVANTE SÖDERHOLM

Jensen (2000) har nyligen kommenterat min slutsats om ursprunget till en grågåskull bestående av 15 dunungar (Söderholm 2000). I detta arbete framförde jag att kullen inte bestod av sammanslagna kullar (adoption) utan att det var ytterst troligt att kullen var en sann kull i den bemärkelsen att äggen ruvats (av en hona) och framkläckts av ett grågåspar, men att äggen i kullen härstammade från två eller flera honor. Jensen kritiserar de argument jag baserade min slutsats på, och betvivlar starkt den framförda orsaken till den stora kullen. Istället argumenterar Jensen starkt för att den stora kullen var ett utslag av adoption. Det var intressant att få kännedom om Jensens synpunkter och arbeten rörande grågås, som tyvärr inte är så allmänt citerade att jag uppmärksammat dem tidigare.

I den inledande argumentationen för adoption refererar Jensen till flera olika arter tillhörande familjen Anatidae. Dessa hänvisningar innebär att Jensen anser att kunskap om andra arter tillhörande samma familj/släkte är av stor betydelse för att förstå grågåsens beteende. Detta förhållande gör att jag finner det märkligt att Jensen lägger stor vikt vid att jag enligt hans förmenande har ringa erfarenhet av